

ETİK EĞİTİMİNİN UGULAMADAKİ ÖNEMİ

Prof. Dr. İneyet Aydın
Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri
Fakültesi
Eğitim Yönetimi Ve Politikası Bölümü

SUNUŐ PLANI

- Etik
- Tutum
- DavranıŐ
- Etik Eğitimi Modeli
- Etik Eğitimi Yöntemleri
- Kurumlarda Etik Eğitimi Destek Programları

 Etik,

insan tutum ve davranışlarının
iyi-kötü ya da doğru-yanlış
yönden değerlendirilmesidir.

**İnsan tek ve yücedir.
Üretebilen ve düşünebilen tek
canlıdır. Bu nedenle etik davranışlar
gösterir.**

İnsanın tutumları önemlidir!

Prof.Dr. İnayet Aydın

27 Mayıs 2008 Etik Paneli

TUTUM KAVRAMI

- İnsanın bir kişi, olay, durum, nesneyi kabul ya da reddetmesine yönelik, yerleşik ve tutarlı eğilimidir. Tutumlar:
- * Duygu, bilgi ve davranışa eğilimli olmakla ilgilidir.

İnsan davranışı dünyayı değiştirir !

Prof.Dr. İnayet Aydın

27 Mayıs 2008 Etik Paneli

DAVRANIŐ KAVRAMI

- Davranıő, insanın bilinçli etkinlikleri, uyaranlara gösterilen tepki, çevresi ile etkileşiminin ürünü, ihtiyaçları doyurma etkinliği olarak tanımlanabilir.

İNSANLARIN ETİK DIŞI DAVRANMA NEDENLERİ

Prof.Dr. İnayet Aydın

27 Mayıs 2008 Etik Paneli

Bilgisizlik

Dizginlenemeyen hırs

- .Devletten fon almak için yarışmak
- .Hakemlik sisteminin başarısızlığı
- .Dikkatsizlik, disiplinsizlik
- .Soruşturma eksikliği, dikkatli bir denetim sisteminin olmaması
- .Yetersiz eğitim
- .Hızlı yükselme hırsı
- .Tanınma arzusu (Hollywood sendromu)
- .Üstlerin aşırı ve oransız baskısı
- .Maddi ve manevi kazanç hırsı
- .Psikiyatrik bozukluklar

Etik bir eğitim konusu
mudur?

•
Eğitim etik için ne
yapabilir ?

EĞİTİM:
Bireylerde
kendi
yaşantıları
yoluyla
istendik
davranış
değişiklikleri
yaratma
sürecidir.

ETİK EĞİTİMİ

Eğitim bilim, eğitim programlarında dört temel soruya yanıt arar:

- 1) Programın amaçları nelerdir ?
- 2) Bu amaçlara ulaşmayı sağlayacak olan içerik hangi konuları kapsayacak)
- 3) Bu içerik hangi ğretim yöntemleri ile kazandırılacak ?
- 4) Amaçlara ne derecede ulaşıldığı nasıl değerlendirilecek ?

•Bütün eğitim etkinlikleri dört boyutta ele alınmalıdır:

•AMAÇ

•KAPSAM

•YÖNTEM

•DEĞERLENDİRME

ETİK EĞİTİMİNİN AMAÇ BOYUTU

- Hangi amaçlar için eğitim-öğretim yapılacak?
- Bireylere hangi istendik davranışlar kazandırılacak?
- Hangi değer , kural ve ilkelere uyması amaçlanacak ?

- Etik eğitiminin amacı, insanları, ahlak üzerinde kendi kendine yargılama yapabilecek duruma getirmek olmalıdır. Her insan kendi kararlarını, kendi özgür düşüncesi ile verebilmelidir.

Etik eğitimi Şu niteliklerin kazandırılmasını amaçlar .

- Yapılacak doğru Őeyin farkına varmak (DuyuŐsal amaç)
- Doğru Őeyi yapmaya söz vermek ve sözüne bağlı kalmak (Psikomotor Amaç)
- Doğru Őeyi yapmaya yeterli hale gelmek (Zihinsel amaç)

EĞİTİM VE ÖĞRETİMİN KAPSAM BOYUTU VE ETİK

- Bireylere ne, ne kadar öğretilmektedir?
- Hangi değer, ilke , kural ve standartlar öğretilecek

DEĞER

- Karşımızdaki obje ya da kavramlar arasında bazılarına önem ya da belli bir anlam yüklemek.

ETİK KOD

- **Belli bir grup ya da ülke içindeki insanların nasıl davranmaları gerektiğinin gösteren yazılı kurallardır.**

İLKE

- Eylemleri yönlendiren temel düşüncelerdir.

KURAL

- İkelere uygun eylem yollarıdır.

STANDART

- Beklenen davranışların sergilenmesi, istenmeyenlerden kaçınılmasında rehberlik yapan sistemlerdir.

EĞİTİM VE ÖĞRETİMİN YÖNTEM BOYUTU VE ETİK

- Eğitim öğretim sadece rutin ve teknik bir iş değildir.
- Öğretimde bireysel farklılıklar esas alınmalıdır. Herkes aynı biçimde öğrenemez.

İKİ YAKLAŞIM

- Etik eğitimi ile normları öğretilirsiniz ancak normlara uygun davranılmasını sağlayamazsınız.
- Bireylerin etik dışı yollara başvurmalarının önemli etkenlerinden biri de bilgisizliktir. O halde iyi düzenlenmiş eğitim çalışmaları ile bireylerin etik değerler ve ilkeler konusunda bilgilendirilmesi ve bunları uygulaması sağlanabilir

- Carol Lewis, etik eğitimin “ itaat etiği” ve “ doğruluk etiği” boyutlarında ele almıştır.

- İtaat etiği, çalışanların bağlılığını sağlamak için onlara kurumun kurallarının ve yasal statüsünün öğretilmesini içerir. Diğer bir deyişle vurgulanan temel ge “ neyin yapılması” gerektiğidir.

- Bu tür etik eğitimi, bireyleri yasal olarak yasaklanmış konular ve minimum standartlara itaat etmeye sevk eden, sıkı kurallar koyan, zora dayalı, cezalandırıcı ve tehditkar bir ortamı yaratan bir düzenlemeyi içerir. İtaat etiği, görevlerin gözlenebilir ve kontrolünün sağlanabilir olmasını vurgular. (Ekins, 1994, s. 65)

EĞİTİM VE ÖĞRETİMİN DEĞERLENDİRME BOYUTU VE ETİK

- Etik davranışın değerlendirmesi ve ödülü ne olacaktır?

KURUMLARDA ETİK EĞİTİMİ DESTEK PROGRAMININ AŐAMALARI

NAVRAN, Frank. “ 12 Steps To Building A Best- Practices Ethics Program” .**Workforce**. September 1997, 76-9, p117-122.

1. Vizyon

Vizyon cümlesi, örgütün gelecekte olması istenen durumunu açıklar. Vizyon, çalışanlara ve yöneticilere kararlarını ilk etapta gözden geçirmeleri ve test etmeleri konusunda yardım eder. Yöneticiler ve çalışanlar kendilerine şu soruyu sormalıdır: Bu kararım ya da eylemim örgütün vizyonunu gerçekleştirmesine katkıda bulunacak mıdır ?

2. Değerler cümlesi:

Değerler cümlesi, beklenen davranışların genel ilkelerini ortaya koyar. Değerler kararların ve eylemlerin beklenen davranışlar olmasını sağlayan standartları

niteler.

27 Mayıs 2008 Etik Paneli

Prof.Dr. Faik Akyıldırım

3. Örgütsel Etik İlkeleri:

Örgütsel etik dizisi bir kurumda nelerin beklendiğini ve istendiğini gösteren özel ilkelere dir. Etik ilkeler dizisi, örgütte çalışanlardan neler beklenildiğini açık hale getirmesi gerekir. Etik ilkeler ayrıca bu standartlar karşılanmadığında sonuçların neler olacağını da göstermelidir.

4. Etik Görevlileri:

Etik görevlileri, etik sistemin yerleşmesini ve iletmesini sağlarlar. Bu görevliler örgütte kabul edilen değerlerin ve etik ilkelerinin iletmesini gözler, bu ilkelere aykırı davranışları izler, bu tür etik dışı davranışları önler ve açıklar. Etik görevliler genellikle etik dışı davranışların iletmesi stratejilerini ve mekanizmasını izleyerek çalışanlara rehberlik yapar ve etik dışı davranışları rapor eder.

5. Etik Komiteleri:

Etik komitesi, örgütün etik değerlerini teşvik eden ve etik görevlilerini denetleyen bir komitedir. Bu komite etik ilkelerin en son şekillendiği yerdir ve etik politikalarının gözden geçirildiği ya da değiştirildiği yetkili organdır.

6. Etik İletişim Stratejisi:

Etkili bir etik iletişim stratejisi değerler, standartlar ve örgütsel etik ilkeleri konusunda çalışanların bilgilенmesini ve bunlara uygun davranmasını teşvik eder.

7. Etik Eğitimi:

Etik eğitimi çalışanlara örgütte kendilerinden ne beklediğini öğretir. Ayrıca etik eğitim programları çalışanların hipotetik olarak öğrendikleri değer ve standartları, gerçek yaşamın somut durumlarına nasıl uygulayabileceklerini

Prof.Dr. İsmail Akın
gösterir.

27 Mayıs 2008 Etik Paneli

8. Etik Yardım Hattı:

Yardım hatları yalnızca etik dışı davranışların bildirilmesi için kullanılmamalıdır. Yardım hatları yeterince açık olmayan etik politikalarının açıklanması ve çalışanlara etik kararlar vermede rehberlik etmek amacıyla **kullanılmalıdır.**

9. Değerlendirme ve Ödüllendirme:

Birçok örgütte işğörenlerin davranışları, örgütte neyin değerlendirildiğine ve ödüllerin hangi tür davranışlara verildiğine göre şekillenir. Eğer örgütte işğörenlerin etik davranışları değerlendirilip, ödüllendiriliyor ise ya da etik dışı davranışlar saptanıp cezalandırılıyor ise işğörenler inanırlar ki örgütte değerler ve etik ilkeler dizisi önem taşımaktadır.

10. Gözetim ve İzleme:

İşgören davranışlarının gözlenmesi ve izlenmesi yeterli değildir. İşgörenlerin örgütsel değerler ve etik ilkeleri kabul edip, içselleştirmesi büyük önem taşımaktadır. İşgörenler bu ilkeleri doğru ve uygun buluyorlar mı ? İşgörenler, bütün çalışanların bu ilkeleri aynı düzeyde

Prof.Dr. İrfan Yılmaz
uyguladıklarına inanıyorlar mı ?

11. Periyodik Değerlendirme:

Etik programının etkililiğinin periyodik olarak değerlendirilmesi çok önemlidir.

Çalışanlar etik programının uygulanmasına bağlılık gösteriyorlar mı ? Yapılan değişikliklerin etkileri neler oldu ? Etik ile ilgili amaç ve hedeflere ulaşıyor mu ? Yapılması gereken yeni şeyler ortaya çıktı mı ?

12. Etik Liderlik:

Örgütlerde etik programının başarısı, liderlik başarısına bağlıdır. Liderler örgütsel iklimi şekilendirerek standartları koyarlar. Eğer yöneticiler güvenilir ve dürüst iseler , etik konusunda motivasyonları yüksek ve beklenti açık ise, eğer etik konusunda duyarlı ve her tür kararlarını etik yargılamaya tabi tutuyor iseler etik sorunlar kendiliğinden azalacaktır.

DİNLEDİĞİNİZ İÇİN TEŞEKKÜRLER

Prof.Dr. İnayet Aydın

27 Mayıs 2008 Etik Paneli